

Sklo sa mení, ale nezaniká

TEXT Ján Krajč v spolupráci s RONA, a. s. FOTO RONA, a. s.

Máločo má také obdivuhodné vlastnosti. Odolnosť a schopnosť čeliť zákonom prírody. Priehľadnosť ovplyvňujúca pohľad na svet. Hovoríme o niečom, čo si napriek nekonečnej tvárnosti zachováva neopakovateľnú krehkosť. S pánom Vladimírom Letkom sme sa zhodli na tom, že sklo je výnimočným materiálom, ktorý si zaslúži zručný prístup. Vladimír Letko zodpovedá za marketing a tvorbu produktov v sklárni, ktorá vyrástla pred 125 rokmi a natrvalo sa vryla do histórie Slovenska. Ani viaceré zmeny štátnych zriadení nezabránili spoločnosti RONA, a. s., aby vzácne diela sklárskeho remesla predstavovala celému svetu.

Zvykne sa hovoriť, že sklárske remeslo má cveng. Je naozaj možné rozoznať kvalitné sklo podľa zvuku?

Pred 25 rokmi malo sklo iný zvuk. Dnes tiež znie inak. Na akustické aj optické vlastnosti skla majú vplyv i súčasné čistiace prostriedky. Zložením zasahujú do štruktúry skla, čo sa potom odráža na jeho povrchu. Vytvára sa matný povlak a sklo stráca čírosť. Preto bolo potrebné zmeniť zloženie skloviny, aby bola odolná, a pritom si zachovala lesk a brilanciu. Umývačky riadu sú tiež vplyvným faktorom. Ja osobne som za to, aby sa sklenený riad umýval a leštil ručne, hoci pre hotely a reštaurácie by to bolo nemožné. Tam záleží na efektívnosti a my sa týmto požiadavkám prispôbujeme.

Požiadavky sa však netýkajú len skla. Na životné prostredie a ekologické riešenia kladiete dôraz vo všetkých oblastiach výroby. O aké kritériá konkrétne ide?

Povolené hodnoty energetických výdavkov sú jasne stanovené. Dávame si záležať na tom, aby tie naše boli v súlade so smernicami a predpismi určenými zákonom. O tom, že to robíme dôsledne, svedčia aj certifikáty, ktoré sme získali. Ekológia a životné prostredie sú v popredí nášho záujmu. Dbáme aj na recykláciu. Vlastnú druhotnú surovinu spracovávame nanovo. Sklo sa totiž v prírode prakticky nerozkladá. Prírodou je prirodzená surovina z kremičitého piesku, čo je vlastne paradox. Sklovina vôbec neobsahuje olovo, takže aj stopa, ktorú za nechávame na životnom prostredí, je nižšia. Je to rozsiahla téma a podrobne by o technologických postupoch vedelo oveľa viac povedať technologické oddelenie, kde sa tieto aktivity dôsledne sledujú.

V žiadnom z návrhov nechýba dizajnerský a ideový plán.

“NEMÁME LEN MARKETINGOVÉ ALEBO VÝTVARNÉ ODDELENIE - VŠETKO JE PREPOJENÉ.”

Illo s Ronou prakticky vyrastal. Vo vašom tíme sa však nachádza aj mladá krv z Poľska či Čiech. Vyberáte si dizajnérov na spoluprácu vy, alebo sa k vám dostávajú intuitívne sami?

Spoluprácu nenadväzujeme s každým. Treba riešiť požiadavky, ktoré sú momentálne zásadné pre náš trh a s tým musí i dizajn každý rátať. Je to skôr tak,

Už od svojich začiatkov využívate moderné technológie. Skláreň pritom spolupracovala s vyhlásenými umelcami, spomeniem Vincenta Hložníka alebo Martina Benku. Ako sa podľa vás vzájomne ovplyvňujú umenie a priemyselná výroba?

Nemyslím si, že sa ovplyvňujú. Skôr koexistujú; sú v symbióze. Priemysel bol už od prvočiatkov prepojený s dizajnom. Ak sa navrhne výrobok, ktorý mal slúžiť človeku, musel v ňom byť prítomný aj estetický aspekt. Preto sme sa prirodzene spojili s umelcami. Karol Hološko a po ňom Jaroslav Taraba sa u nás výrazne zaslúžili o vznik výtvarného oddelenia a boli prínosom nielen pre sklárne. Myslím si, že v priemyselnej výrobe záleží na tom, aby tu boli ľudia, ktorí ku všetkému pristupujú s citom. Platí to aj o obsluhu strojov, nielen o fúkaní. Spomínam si, že počas jednej prehliadky v istej sklárni bolo možné do programu strojovej výroby dekorácií zakomponovať náhodné chyby, aby výrobky niesli znaky ručnej výroby – rôzne nerovnosti a nepresné krivky. Všetko teda dnes možno urobiť aj strojovo a laik ani nerozpozná, čo je ešte ručná a čo je už strojová výroba. Aj keď máme pokročilé technológie, nie je jedno, akí ľudia stroje obsluhujú. Bez nich sa výroba nezaobíde ani v budúcnosti, bez ohľadu na inteligentné programy.

Nevyhnutnou súčasťou sú aj dizajnéri. Patrik

že teraz máme v našich radoch niekoľko externých dizajnérov a „šéfdizajnéra“ Patrika Illa. Ten, ako pedagóg ateliéru sklárskej výroby na VŠVU, priviedol i ďalších študentov, napríklad Mariku Račekovú, veľmi nadanú dizajnéru. Ale za všetkých mi nedá nespomenúť nášho dlhodobého spolupracovníka, pána Miloša Jankú. Pri príležitosti storočnice sklárne sme usporiadali prvé medzinárodné sympóziu. Odvtedy tu existuje trvalý dialóg, ktorý poskytuje mladšej i staršej generácii dizajnérov príležitosť hľadať kontext a priestor na spoluprácu. Dovolím si tvrdiť, že za tie roky sa takto u nás stretli už stovky významných mien z umeleckej scény. Tohtoročné sympóziu nebolo výnimkou (viac sa dočítate na strane 240).

V spolupráci s Trenčianskou univerzitou Alexandra Dubčeka a Slovenskou akadémiou vied ste vytvorili výskumné centrum. Posunula vás táto iniciatíva o krok vpred pred konkurenciu?

Každé zlepšenie nás posúva vpred. Už len zručnosť sklárov, vrátane techníkov, je tou vstupnou hodnotou, ktorú si vážime a bez ktorej by sme sa nezaobišli. Hľadáme maximálne možnosti, ktoré nám sklo ako materiál ponúka. Tie sa zároveň musia stretnúť so záujmom trhu, aby mali opodstatnenie. Nemáme len marketingové alebo výtvarné oddelenie – všetko je prepojené. Spolupracujeme aj so Strednou odbornou školou sklárskou v Lednických Rovniach. Novú generáciu vedieme k tomu, aby poznala súčasný stav a trendy na trhu.

V ručnej výrobe ste napriek trendu inovatívnych technológií nepoľavili. Dokazuje to kolekcia Top Vision...

Máte pravdu, je to súbor výlučne ručných výrobkov. Orientujeme ju na špecifickú klientelu, ktorá má vzťah k umeniu a móde. Doba životnosti je v prípade tejto kolekcie kratšia. Funkčnosť tu môže byť mierne potlačená na úkor formy. Tuto avantgardnú kolekciu v našej firme realizujeme vďaka, ktoré vznikajú aj na základe znalosti o vývoji na trhu. Tu môžeme čiastočne upustiť od svojich zásad uprednostňujúcich čisté línie a odbočiť do budúcnosti.

Obľúbené a kontinuálne tvary charakterizujú celú kolekciu Top Vision.

Dizajn výrobkov je fotogenický pri každom uhle.

“PODSTATNÉ JE NAPLENIE A ZACHOVANIE VZŤAHU MEDZI NÁPOJOM A VÝROBKOM.”

Top Vision nie je jedinou avantgardnou záležitosťou. Prekvapila ma kolekcia Wine Solution bez stopiek. Detail kokánkoveho dna je pôsobivý. Bol by som však očakával, že kolekcia bude určená na úplne iný typ nápojov, ako víno. Na ktorú z kolekcií ste zvlášť pyšní a ktorú obdivujete aj po rokoch? Ťažká otázka, priznám sa (smiech). Hoci som dosť konzervatívny, viem sa nadchnúť pre nové nápady. Povedal by som, že sú to vždy tie posledné kolekcie, ktoré uvádzame. Podstatné je pre mňa naplnenie a zachovanie vzťahu medzi výrobkom a nápojom. Za tých 40 rokov, čo pracujem so sklom, je pre mňa dosť ťažké vybrať jednu konkrétnu kolekciu. Osobne nemám veľa pohárov. Samozrejme, mám zopár obľúbených kúskov, pretože je pravdou, že niektoré nápoje vyniknú len v správnom pohári.

Classic Cocktails či Clochés reagujú na históriu užitočného skla. To sa však vo svete vyvíjalo rôzne. Je pre vás história užitočného dizajnu krajín, s ktorými spolupracujete, inšpiráciou pri návrhoch nových kolekcií?

Každá z krajín, s ktorými spolupracujeme, má svoje špecifiká a my sa ich snažíme pokryť s ohľadom na dopyt miestneho trhu. Záleží na tom, či ste v Španielsku, Francúzsku, rozdiel však vidno aj na talianskom trhu. Škandinávsky vkus sa líši od amerického a ťažko možno navrhnuť niečo, čo by bolo univerzálne pre všetkých. Vyhnuť sa historizmu nie je možné, je neustále prítomný. Formy sa len kombinujú a prepájajú, no to, čo bolo v sklárskom remesle už od začiatku, v ňom ostáva tak, ako to bolo pred tisíckami rokov.